

**DE INTERDISCIPLINARITATE
LA ORELE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
(CICLUL PRIMAR)**

Viorica POPA,

dr., conf. univ., Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The article proposes the integration of interdisciplinarity at the lessons of Romanian language and literature, demonstrating that the interdisciplinary organization of teaching-learning-evaluation achieves the connection between disciplines, unity and globality of the topic(s), preparing the student of tomorrow for the future, able to assimilate the „essence of everything”.*

Keywords: *the integrated study, teaching-learning-evaluation, interdisciplinary, Romanian language and literature.*

0. Asistăm astăzi la tensiuni polarizante între cunoscut și necunoscut, între permanent și temporar, între tradiție și inovație, între nou și vechi ... Suntem, după cum scrie și Basarab Nicolescu, în plină „revoluție a inteligenței”, căutăm să definim ceea ce este indefinit, descriem semnificații care sumează acel „peste” sau „între”, construim sensul lui „dincolo de” într-un sistem total. Oricărei dimensiuni/ noțiuni îi oferim un nou spațiu în cunoaștere, întemeiem super și/sau hiperdiscipline.

A dezvolta în sistemul educațional dimensiunea inter-/transdisciplinarității înseamnă a pregăti elevul pentru viața reală, înseamnă a forma personalități capabile să asimileze nu discipline/științe, ci „esența” disciplinelor/științelor ca un „tot” al existenței, capabil să reziste timpului/timpurilor.

Dimensiunile care sunt pregătite să formeze o societate de acest fel sunt, într-adevăr, inter-/transdisciplinaritatea. Politicile educaționale promovează aceste tendințe, întrucât consideră că acestea învață elevul să se transforme pe sine însuși și, ca urmare, să schimbe societatea.

Regândirea predării-învățării-evaluării în această perspectivă a fost posibilă în contextul reconceptualizării/ dezvoltării cadrului curricular. Curriculum Național (și vom face referire la cel pentru clasele primare), ediția 2018, a valorificat următoarele aspecte importante în contextul nostru de cercetare:

- cadrul valoric/ axiologic transdisciplinar în baza profilului absolventului nivelului primar de învățământ ca un nou concept cu valențe semantice de finalitate a sistemului de învățământ, proiectat din prisma unității abordării psiho- și sociocentrice;

- conexiunea inter- și transdisciplinară prin formularea unei competențe specifice de integrare și transfer pentru fiecare disciplină de studiu;

- abordarea intra- și interdisciplinară la nivelul conținuturilor pe discipline, pe clase și unități de învățare: de exemplu, sincronizări (limba și literatura română și limbile străine) etc.;

- abordarea curriculară transdisciplinară: activități transdisciplinare încadrate într-o zi (7 zile pe an) și încadrate într-o lecție (Curriculum Național. Învățământul primar 2018: 7).

Demersul nostru se va structura pe dezvoltarea următoarelor viziuni:

- conexiunea noilor orientări – disciplinaritate/ monodisciplinaritate – pluridisciplinaritate/ multidisciplinaritate – interdisciplinaritate – transdisciplinaritate;

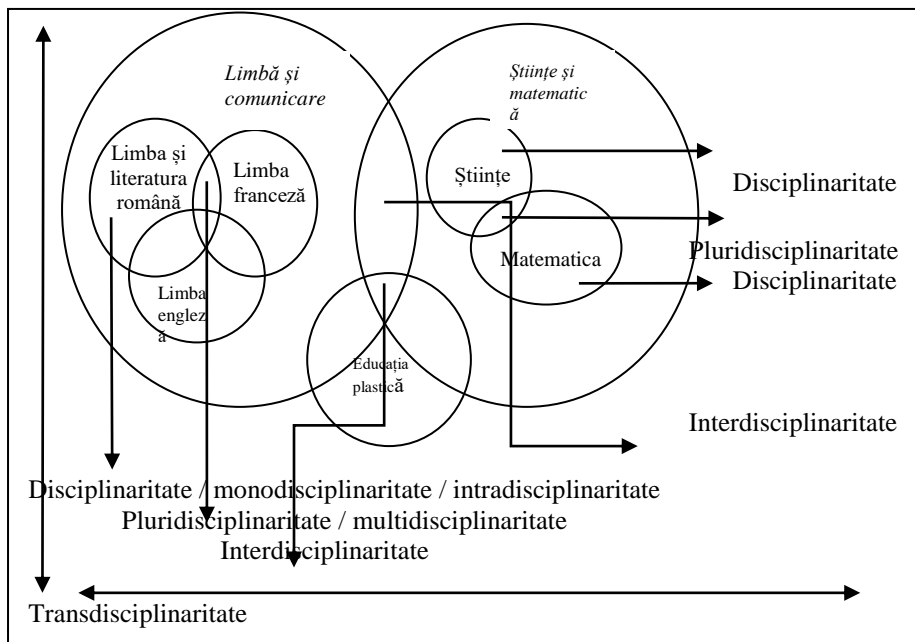
- organizarea interdisciplinarității (exemplificarea va viza disciplina *Limba și literatura română*, clasa a II-a).

1. Principiul de integrare a cadrului curricular presupune o transpunere, o corelare, ordonare și structurare a informației/conținuturilor pe teme, activități, produse curriculare. Globalizarea acestor conținuturi / teme s-a orientat *din* disciplinaritate/ monodisciplinaritate *spre*

pluridisciplinaritate/ multidisciplinaritate prin interdisciplinaritate dincolo de, adică în transdisciplinaritate.

Metafora, utilizată de Basarab Nicolescu, în reprezentarea acestor dimensiuni este că: „These boundaries are fluctuating in time but a fact remains unchanged: the continuity between territories. We have a different approach of the boundaries between disciplines. For us, they are like the separation between galaxies, solar systems, stars and planets. It is the movement it self which generates the fluctuation of boundaries. This does not mean that a galaxy intersects another galaxy. When we cross the boundaries we meet the inter planetary and intergalactic vacuum. This vacuum is far from being empty: it is full of invisible matter and energy. It introduces a clear discontinuity between territories of galaxies, solar systems, stars and planets. Without the inter planetary and intergalactic vacuum there is no Universe”¹² (Nicolescu 2006).

Contextul relaționării disciplinelor școlare poate fi reprezentat astfel:

¹²Aceste granițe fluctuează în timp, dar o situație de fapt rămâne neschimbată: continuitatea între teritorii. Avem o abordare diferită a granițelor dintre discipline. Pentru noi, sunt ca separația dintre galaxii, sisteme solare, stele și planete. Mișcarea în sine este cea care generează fluctuația granițelor. Acest lucru nu înseamnă că o galaxie intersectează o altă galaxie. Când trecem granițele întâlnim vidul interplanetar și intergalactic. Acest vid este departe de a fi gol: este plin de materie invizibilă și energie. Acesta introduce o discontinuitate clară între teritoriile galaxiilor, sistemelor solare, stelelor și planetelor. Fără vidul interplanetar și intergalactic nu există Univers – trad. n.

Disciplinaritatea este studierea centrată pe discipline de studiu independente; *monodisciplinaritatea* este studierea a două sau mai multe conținuturi interdependente ale învățării, aparținând aceluiași domeniu de studiu.

Pluridisciplinaritatea este studierea unei teme/ probleme ce aparține unui domeniu; *multidisciplinaritatea* este studierea din perspectiva mai multor discipline, care nu este neapărat nevoie să fie înrudite, dar care stabilesc legături a unor teme/ probleme.

Interdisciplinaritatea este studierea unor teme comune ale disciplinelor din arii curriculare diferite.

Transdisciplinaritatea este studierea unor probleme din perspectiva complexă a disciplinelor; „descoperă dimensiunea poetică a existenței”; studiază „unitatea în indiviziune și diversitatea prin unitate” (cf. (Ciolan 2008: 10)).

Remarcăm, în acest context, și specificul relațiilor interdisciplinare evidențiat de B. Nicolescu: „interdisciplinaritatea multiplică granițele disciplinare, pe când transdisciplinaritatea le transgresează; finalitatea interdisciplinarității și pluridisciplinarității este întotdeauna cunoașterea disciplinară, finalitatea transdisciplinarității este înțelegerea lumii prezente” (cf. (Nicolescu 2006)).

2. În cadrul curricular viziunea disciplinarității, pluri-, inter-, transdisciplinarității este conturată, în special, de unitățile de conținut. Trebuie remarcat însă și faptul că aceste aspecte ale lui „între”, „peste”, „dincolo de” disciplinaritate se pot observa direct în paradigma: competențe specifice – unități de competențe – activități de învățare, produse curriculare – finalități. A se observa:

Competența specifică	Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare, produse curriculare	Finalități
Competența specifică 1. Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și	1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral într-o situație de comunicare cunoscută. 1.3. Determinarea	Ascultăm și înțelegem mesajul (Textul „Fețele soarelui” de Aurora Humulescu)	Activitatea de învățare 5. Atelierul muzicienilor: Ascultă câteva fragmente din piesa simfonică Anotimpurile de Antonio Vivaldi. Recunoaște	Elevul poate: - prezenta succint informații selectate după preferințe din cărțile citite independent; - formula

concentrare.	informațiilor esențiale dintr-un mesaj audiat		<p>anotimpurile redată în fragmentele audiate. Ce emoții produce piesa ?</p> <p>Atelierul pictorilor: Informează-te despre autorul acestor imagini. Ce ai aflat ? Prin ce te-au impresionat ? Care lucrare ți-a plăcut mai mult ?</p> <p>Atelierul scriitorilor: Găsește texte și poezii care corespund imaginilor de mai sus. Ce mesaj transmit ele ?</p>	<p>mesaje pentru a primi informații/ lămuriri în legătură cu un aspect/ o problemă din spațiul familiar, școlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> - construi texte orale scurte pe baza unor imagini; - distinge informațiile esențiale dintr-un text citit/ audiat,
Competența specifică 2. Producerea mesajului oral, demonstrând abordare eficientă în diferite contexte de comunicare	<p>2.6. Construirea textelor orale scurte pe baza unor imagini.</p> <p>2.7. Exprimarea propriei opinii în anumite situații de comunicare, cu ajutorul informațiilor cumulate.</p>	<p>(Textele „Paparudă, rudă!”, „Caloiene, Ene!”)</p> <p>Consecutivitatea ideilor ...</p> <p>Relatarea evenimentelor.</p> <p>(Textul „Sănătatea de la toate” de Anca Ciobanu)</p>	<p>Activitatea de învățare 3. Caută în internet interpretarea acestor poezii sub formă de cântec.</p> <p>Activitatea de învățare b.</p> <p>Completează enunțurile propuse cu referire la menținerea sănătății:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aș vrea să fiu pictor, ca să ...; - aș vrea să fiu compozitor, ca să ...; - aș vrea să fiu sculptor, ca să ...; - aș vrea să fiu poet, ca să ...; - aș vrea să fiu învățător, ca să ... 	<p>manifestând ca atitudine și valori specifice predominante:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preferințe pentru lectura suplimentară a cărților și a presei periodice pentru copii; - curiozitate pentru activități specifice studierii limbii române; - elemente de creativitate în domeniile de interes.
Competența specifică 3. Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de	3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor și a atitudinilor față de textul	Atitudinea față de comportamentul personajelor - Aprecierea textelor literare	Proiect de grup: Expoziție de desene <i>Pupăza din tei</i> . - Reprezintă într-un desen un fragment din textul	

lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, cursivă și expresivă	citit și față de personajele textului. 3.6. Relatarea selectivă a textelor citite, conform fragmentelor indicate sau ilustrate.	(acceptă/nu acceptă; susține/nu susține). - Emoțiile trăite. (Textul „Pupăza din tei” (fragm. din „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă))	<i>Pupăza din tei.</i> - Transcrie fragmentul ce corespunde acestui desen. - Nu uita să adaugi titlul textului și numele autorului. - Acum, dacă posterul tău este gata, organizează cu colegii expoziția de desene.
Competența specifică 4. Producerea de mesaje simple în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă	4.1. Scrierea corectă, lizibilă a propozițiilor și textelor mici, cu litere de mână și de tipar, respectând spațiul, înclinația și aspectul îngrijit.	Scrisul – necesitate în viața omului. Transcrieri/copieri de texte nonliterare scurte. (Altfel de texte. Texte literare și informative)	Tema celor isteți: Ziarul distractiv Transcrie pe o foaie mică, fragmentul sau informația din textele de mai sus care ți se pare utilă sau captivantă. Ilustrează textul tău. Adunați toate foițele și lipiți-le pe o foaie mare (un poster). Scrieți titlul posterului. Puteți folosi titlul <i>Ziarul distractiv despre iepurași</i> . Acroșați <i>Ziarul la Panoul</i> pentru părinți sau la <i>Panoul școlar</i> pe culoar.
Competența specifică 5. Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă.	5.3. Respectarea normelor fonetice și gramaticale elementare.	Sunetele consoane (citirea corectă a consoanelor sprijinite de o vocală). (Grupurile de litere <i>ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i>)	Jocul numelor. Găsiți, timp de 3 minute, cât mai multe nume de persoane, localități, țări, ziare și reviste, străzi și râuri care conțin grupurile de litere <i>ce</i> sau <i>ci</i> .
Competența specifică 6. Gestionarea	6.1. Identificarea elementelor	Prezentare de carte. Titlul cărții,	Lucrați cu colegii de echipă la următoarele

experiențelor lectorale în contexte educaționale, sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură	principale ale cărților citite și discutate în grupuri sau în colectivul clasei. 6.2. Determinarea conținutului unei cărți după titlu, autor și ilustrații.	autorul, personajele, cuvinte neînțelese, expresii artistice.	sarcini. a) Scrieți pe un poster cele mai îndrăgite texte literare din acest modul. b) Desenați pe acest poster personajele din module. c) Discutați care ar fi personajele preferate ale fiecărui elev, apoi stabiliți trei personaje îndrăgite.	
---	--	---	--	--

E lesne de observat, că activitățile de învățare, produsele curriculare propuse conțin elemente interdisciplinare. Acestea (precum *banda desenată, jocul numelor, portofoliul, proiectul de grup, prezentare de carte, mesaj electronic, afișul* etc.) relaționează cu educația digitală, educația pentru societate, educația plastică, educația tehnologică, științe etc. În acest context, însă, remarcăm faptul că aceste activități de învățare și produse curriculare au caracter fragmentat. De exemplu, produsul curricular *Portofoliu* cu sarcina *Ilustrează două cuvinte explicate*, care e unul dintre cel mai des întâlnit, ar putea deveni unul complex, ordonat, structurat, dacă la sfârșitul anului de studiu li s-ar cere elevilor să-și ordoneze ilustrațiile la cuvintele explicate într-un *Dicționar explicativ ilustrat*: Adună proiectele din Portofoliu „Ilustrează două cuvinte /expresii explicate” și realizează un *Dicționar explicativ ilustrat*. În realizarea lucrării vei respecta următoarele cerințe: - plasează lista cuvintelor în ordine alfabetică; - redactează un cuvânt-înainte din 4-5 propoziții din partea autorului; - respectă cerințele de alcătuire a unui dicționar. Aceeași perspectivă complexă a interdisciplinarității s-ar înscrie și pentru *Cărțile* pe care le realizează elevii pe parcursul anului de învățământ și care pot constitui *Expoziția de carte ale celor mai ingenioși pici din clasa a II-a*: Cartea Verii/ Cartea Primăverii, Cartea Iernii/ Cartea Toamnei; Cartea noastră cu proverbe; Cartea noastră cu poezii; Cartea clasei noastre; Carte de colorat; Cartea de jocuri; Misterul cărților etc. (Marin, State, Niculcea 2019: 74); Cartea

noastră cu ghicitori, Cartea noastră cu frământări de limbă (Marin, State, Niculcea 2019: 130) etc.

Contextele interdisciplinare utilizate la orele de limba și literatura română (chiar dacă sunt suficiente în manual) rămân la competența cadrului didactic. Dezvoltăm, în continuare, câteva demersuri didactice cu elemente interdisciplinare:

De exemplu,

Modulul	Unitatea	Activități propuse în manual	Propuneri
I Învăț să înveți	1	Lectura imaginii	- Creează un colaj de poze pe care le-ai realizat în vacanță. Argumentează preferințele alegerii; - Reprezintă în 3-4 desene o zi de vară, alcătuiind o bandă desenată etc.
I Învăț să înveți	2	Textul „Școala lui Guguță” de Spiridon Vangheli	- Desenează școala la care vizezi; - Realizează un colaj de imagini cu cele mai interesante construcții de școli;
II O altă toamnă ca-n Moldova nu-i	7	Textul „Frunza de gutui” de Dumitru Matcovschi	- Realizează un lapbook ¹³ despre frunze/ pornind de la textul studiat. Model:
II O altă toamnă ca-n Moldova nu-i	8	Familii de cuvinte	- Reprezintă pe un poster o familie de cuvinte. Model:

¹³Lapbook-ul reprezintă o carte animată, un pliant, un portofoliu pliabil, realizat din mini-cărți, imagini, desene, diagrame, grafice, jocuri, ghicitori, benzi desenate, povestioare, legende, curiozități etc. la o temă, subiect.

Etape în realizarea lapbook-ului: - stabilirea/ identificarea subiectului/temei; - documentarea; redactarea unui plan de realizare; - stocarea materialelor; redactarea machetelor; discutarea propunerilor; - realizarea sarcinilor (în colaborare/ în grup); - prezentarea produsului finit.

Alte elemente ale lapbook-ului: plicuri tradiționale/ stilizate, cercuri 3D, pliante etc.

Exigențe: - să fie tematic; - să trateze subiectul inter-/ transdisciplinar; - să stimuleze învățarea activă/ interactivă și creativă; - să fie diversificate și colorate materialele utilizate; - să fie distractiv și atractiv.

			
II O altă toamnă can Moldova nu-i	Ora de bilanț	Acum pot să: - ...	- Creează o carte despre toamnă: - Toamna în culori; - Toamna în poezii; - Activitățile de toamnă etc.
III Învăț să fiu	7	Textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip	- Privește mai multe emisiuni la TV despre prepararea bucatelor. Care dintre emisiuni îți place ? Argumentează răspunsul. - Înregistrează (împreună cu părinții), timp de 2-3 minute, prepararea unui fel de bucate (salată de legume, salată de fructe etc.)
VI Am dreptul la o poveste	8	Cărți pentru copii	Joc <i>Biblioteca mea</i> . Realizează un colaj de imagini: Biblioteca de vis
VIII După asemănare a lor	11	Textul „Pedeapsa” după Erlend Loe	Pentru <i>Tema campionilor</i> – tehnica Teoria inteligențelor multiple (cf. [5, p. 142-154]). <i>Inteligența interpersonală:</i> - Interesează-te: Cât costă un pom de măr ? Cum se îngrijește ? <i>Inteligența logico-matematică:</i> Problemă: Calculează în câte zile ar restitui băieții banii, dacă li se oferă 10 lei – bani de buzunar în fiecare zi, din care cheltuiesc pentru mâncare (o chiflă de 4 lei, apă de 3 lei etc.). Argumentează răspunsul. <i>Inteligența vizual-spațială:</i> Desenează un pom de măr și/sau o livadă de meri. <i>Inteligența naturalistă:</i> Informează-te: Câți ani îi trebuie unui pom de măr ca să dea roade ? <i>Inteligența verbal-lingvistică:</i> Citește și textul „Livada” din „Orație pentru ursitoare” de Nicolae Rusu. Stabilește asemănări și deosebiri. <i>Inteligența intrapersonală:</i> Cum crezi ce au făcut băieții cu banii ? Argumentează răspunsul.

Propunem, de asemenea, un atelier de discuție¹⁴, cu elemente

¹⁴Atelierul de discuție va urma atelierele de lectură, la care se vor citi următoarelor lucrări:

Jill Barklem, *Poveste de iarnă*, trad. de Lavinia Braniște, Chișinău, Editura Cartier,

interdisciplinare, care poate fi organizat, conform repartizării modulelor din manualul pentru clasa a doua de *Limba și literatura română* după modulul al V-lea, *Misterele anotimpului*, și/ sau după modulul al VI-lea, *Am dreptul la o poveste*.

Atelier de discuție

Subiectul lecției: Textul. Componentele textului. Personajele literare. Aprecierea textelor literare. (subiectul atelierului – *Misterele anotimpurilor în Deșișul de Muri*)

Competențe specifice:

Competența specifică 3. Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, cursivă și expresivă.

Competența specifică 6. Gestionarea experiențelor lectorale în contexte educaționale, sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură.

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale dintr-un text citit.

3.4. Identificarea trăsăturilor fizice și morale ale personajelor principale dintr-un text literar citit.

6.1. Identificarea elementelor principale ale cărților citite și discutate în grupuri sau în colectivul clasei.

6.3. Prezentarea orală, pe baza unor repere, a unor cărți citite independent.

Obiectivele atelierului:

- să identifice trăsăturile poveștii;
- să distingă informațiile esențiale din texte;
- să identifice elementele principale ale cărților citite;
- să caracterizeze personajele textelor;
- să prezinte oral sarcinile propuse.

2018;

Jill Barklem, *Poveste de primăvară*, trad. de Lavinia Braniște, Chișinău, Editura Cartier, 2018;

Jill Barklem, *Poveste de toamnă*, trad. de Lavinia Braniște, Chișinău, Editura Cartier, 2018;

Jill Barklem, *Poveste de vară*, trad. de Lavinia Braniște, Chișinău, Editura Cartier, 2018.

Metode și tehnici: conversație, tehnica Diamant, tehnica Interviu literar etc.
 Produse curriculare (*Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*):

P21	Profilul personajului literar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identific personajul literar. 2. Descriu cum arată. 3. Explic faptele personajului literar. 4. Exprim ghidat opinia proprie despre personaj.
P23	Ideile textului	<ol style="list-style-type: none"> 1. Citesc textul pe fragmente. 2. Formulez, ghidat, idei pentru fiecare fragment. 3. Alcătuiesc sau găsesc enunțul care exprimă informația cea mai importantă a unui fragment.
P37	Prezentarea unei cărți citite	<ol style="list-style-type: none"> 1. Numesc titlul, autorul. 2. Redau conținutul. 3. Exprim gânduri și sentimente proprii față de carte. 4. Formulez concluzii. 5. Expun coerent și clar gândurile.

Demersul didactic

Evocare

- Dragi elevi, am avut posibilitate să citim/ am descoperit numeroase povești. Am călătorit împreună cu personajele pe diferite tărâmurii, am intrat în diverse încurcături.

Utilizați tehnica *Diamantul* pentru a descrie specificul Poveștii.

Realizarea sensului

(conversație)

- Numiți titlurile poveștilor lecturate în cadrul atelierelor de lectură?
- Cine este autorul?
- Ce cunoașteți despre autor?
- Unde au loc întâmplările?
- Care sunt personajele care v-au plăcut? De ce?
- Numiți momentul cel mai interesant/ amuzant din povești?

Argumentați răspunsul.

Lucrul în grup

Grupul 1. Descrieți, în 2-3 enunțuri, Desișul de Muri în fiecare anotimp. Reprezentați, într-un desen, frumusețile Desișului de Muri în anotimpul preferat.

Grupul 2. Arătați cum sunt aranjate casele locuitorilor din Desișul de Muri. Numiți locuitorii Desișului de Muri.

Grupul 3. Numiți evenimentele la care participă locuitorii din Desișul de Muri. Numiți locul unde se desfășoară evenimentul. Reprezentați, într-un desen, unul dintre evenimente la care ați dori să participați.

Grupul 4. Numiți bucatele menționate în Povești. Creați, în 4-5 enunțuri, modul de preparare a unui fel de bucate.

Grupul 5. Numiți familiile de șoareci din Desișul de Muri. Stabiliți care dintre familii poate fi selectată pentru premiul *cea mai prietenoasă familie*; *cea mai fericită familie*, *cea mai numeroasă familie*, *cea mai iubitoare familie*, *cea mai ...* Argumentați răspunsul. Stabiliți de câte rezerve pentru iarnă ar avea nevoie o familie.

Reflecție

Prezentarea sarcinilor de lucru (fiecare grup va trece în față și va prezenta oral sarcinile, fie însoțit de poster/ desen, fie fără poster/ desen).

- Joc de rol (elevii își vor asuma un rol, profesorul va rescrie unele fragmente de text pentru a se preta dramatizării și le va propune textul conform rolurilor alese).

și/sau

- Tehnica *Interviul literar* sau *Conferință de presă*¹⁵

Invitați: doamna Nucșoară, domnul Nucșoară, Fred ... (oricare alt personaj)

a) către doamna Nucșoară

¹⁵Conferința de presă are, de obicei, o componentă exactă:

- invitații;
- jurnaliștii.

Ne propunem să-i avem ca invitați pe eroii cărților pe care le-am citit. Elevii vor adresa întrebări vizavi de mesajul operei literare, comportamentul personajelor, sensul unor expresii, întrebări socratice ce valorează opera literară; întrebări adaptate la situația cotidiană, dar care vizează o problemă comună.

Vom proiecta ca elevii să reactualizeze formule de politețe și să le adreseze adecvat, în acest mod, formulând opinii inteligente. În cadrul conferințelor de presă elevii-jurnaliști se vor prezenta, anunțând ziarul, revista pe care o reprezintă.

O formulă utilă în acest sens poate fi următoarea:

- Mă numesc _____ . Reprezintă revista „Sud-Est” ;
- _____ , revista Contrafort.

Conferința de presă va fi structurată ca orice activitate cu etapa de reflecție. În acest sens, va solicita elevilor să lanseze opinii vizavi de desfășurarea conferinței, mulțumiri invitaților de onoare și urări de perspectivă, ce vor fi formulate „ad opera” (cu referință la rolul personajului în opera literară).

- Stimată doamnă Nucșoară, sunt prezentatoarea emisiunii *Gusturile se discută* de la postul PROTV, am citit că sunteți o bucătăreasă nemaipomenită, vă invit la emisiune pentru a ne povesti din secretele plăcintelor preparate de dvs. Care sunt bucatele pe care le-ați învățat să le preparați de la mama?

- Doamna Nucșoară, care este secretul bucatelor gustoase?

- Doamna Nucșoară, cum reușiți să trăiți în Desișul de Muri în armonie cu celelalte familii?

b) către domnul Nucșoară

- Domnul Nucșoară, aveți cea mai responsabilă funcție, custode al Magaziei din Buștean, unde se ține toată mâncarea. Ce calcule faceți, de regulă, ca să vă ajungă rezervele de hrană?

- Domnul Nucșoară, de fiecare dată acționați prompt. Credeți că picnicul-surpriză de ziua lui Fred a fost o idee bună?

- Domnul Nucșoară, de ce v-ați ales să locuiți în Căsuța de Scorțișoară, ați fi putut trăi în Palatul din Bătrânul Stejar, aveți totuși o funcție mare?

c) către Fred

- Dragă Fred, ți-a plăcut surpriza organizată de șoriceii din Desișul de Muri?

- Fred, îți aduci aminte care au fost cadourile primite?

- Dragă Fred, cine din frații tăi este mai mare? Care sunt jocurile tale preferate?

Extindere

- Ce poveste ați scrie dvs. Cine ar fi personajele? Care ar fi întâmplarea?

La fel de interesante ar fi lecțiile de la sfârșitul anului de învățământ la care elevii ar putea fi puși în situația de Experți.

Expertizați manualul de *Limba și literatura română!*

- Ce texte v-au plăcut cel mai mult?

- Ce texte ar trebui să citească un elev în vacanță?

- Selectați cântecele propuse pentru audiere din paginile manualului. Propuneți alte interpretări la teme și activități de învățare.

- Numiți paginile ilustrate cel mai original. Argumentați răspunsul.

- Alegeți o pagină din manual, ce alte activități de învățare ați propune.

- Numărați zilele petrecute la școală. Comparați numărul zilelor petrecute la școală cu numărul paginilor din manual. Dacă există diferențe, încercați să găsiți explicații.

- Ce alte informații ați vrea/ați vrut să aflați la limba și literatura română?

- Care sunt disciplinele care v-au completat cunoștințele la limba și literatura română?

- La ce discipline vă este util ceea ce învățați la limba și literatura română?

- Ce alte produse curriculare ați vrea să realizați?

În concluzie, menționăm că actualitatea studiului interdisciplinar este evidentă; ea este determinată de nivelul dezvoltării științei, care se orientează spre îmbinarea socialului, naturalului, tehnologicului ... Acest ansamblul de „tot al esenței” permite pregătirea elevilor pentru soluționarea problemelor complexe ale contemporanității.

Integrarea interdisciplinarității pune însă, din câte se poate observa, în fața cadrelor didactice cerințe noi:

- să dezvolte elevilor un tablou științific al lumii contemporane;

- să determine teme/unități de conținut comune;

- să utilizeze tehnici și metode apte să dezvolte elevul de mâine pentru societatea de viitor;

- să creeze condiții pentru a dezvolta personalități creative, active etc.

Referințe bibliografice:

Barklem, Jill. *Poveste de iarnă*. trad. de Lavinia Braniște, Chișinău: Editura Cartier, 2018. 32 p. ISBN 978-997-58-6250-9;

Barklem, Jill. *Poveste de primăvară*. trad. de Lavinia Braniște, Chișinău: Editura Cartier, 2018. 32 p. ISBN 978-997-58-6249-3;

Barklem, Jill. *Poveste de toamnă*. trad. de Lavinia Braniște, Chișinău: Editura Cartier, 2018. 32 p. ISBN 978-997-58-6248-6;

Barklem, Jill. *Poveste de vară*. trad. de Lavinia Braniște, Chișinău: Editura Cartier, 2018. 32 p. ISBN 978-997-58-6247-9.

Bocoș, Mușata-Dacia. *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*. Iași: Editura Polirom, 2013, 470 p. ISBN 978-973-46-3248-0;

Ciolan, Lucian. *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*. Iași: Editura Polirom, 2008. 277 p. ISBN 978-973-46-1034-1;

Curriculum Național. Învățământul primar. Chișinău, 2018 [online] [cit

30 noiembrie 2019].

Disponibil:https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf;

Marin, Mariana. State, Daniela. Niculcea, Tatiana. *Limba și literatura română*. Manual pentru clasa a II-a. Chișinău: Editura Cartier, 2019. 160 p. ISBN 978-9975-86-382-7.

Disponibil:<http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>;

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV. Chișinău, 2019 [online] [citat 30 noiembrie 2019].

Disponibil:https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf;

Nicolescu, Basarab. *Transdisciplinarity – past, present and future* [online] [citat 30 noiembrie 2019].

Disponibil:[http://basarab-](http://basarab-nicolescu.fr/Docs_articles/Worldviews2006.htm#_ftn1)

[nicolescu.fr/Docs_articles/Worldviews2006.htm#_ftn1](http://basarab-nicolescu.fr/Docs_articles/Worldviews2006.htm#_ftn1).